

EL TEMPS DE LECTURA A EDUCACIÓ INFANTIL

Biblioteca d'aula de l'Escola Casas (Barcelona)

L'Impuls de la Lectura. Col·lecció de dossiers didàctics derivats de la formació sobre el **Gust per llegir**

3. El temps de lectura a educació infantil

Elaboració:

Servei d'Immersion i Acol·liment Lingüístics.

Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.

Maig de 2014

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n citi l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

ÍNDIX

1. Justificació de la proposta: experiències lectores, autoconcepte lector, actitud i hàbit lectors	4
2. El marc legal	6
3. El temps de lectura a educació infantil	6
3.1. Objectius	7
4. Biblioteques d'aula	8
4.1. Espai	8
4.2. Fons	10
4.3. Format bàsic d'una sessió de biblioteca d'aula a E.I.	12
5. Temps per llegir i mirar llibres	12
5.1. Model de lectura en veu alta	12
5.1.1 Lectura en veu alta del mestre	12
5.1.2. Llegir contes o explicar contes?	15
5.1.3. La lectura dels padrins	16
5.2. La lectura autònoma	17
5.3. El model de lectura silenciosa del mestre	18
6. El temps per parlar de la lectura	18
6.1. Presentacions i recomanacions de llibres	19
6.2. La conversa literària	20
7. Altres activitats que es poden desenvolupar en el marc de la biblioteca d'aula	23
8. Activitats que impliquen les famílies	23
9. Bibliografia	27

1. JUSTIFICACIÓ DE LA PROPOSTA: EXPERIÈNCIES LECTORES, AUTOCONCEPTE LECTOR, ACTITUD I HÀBIT LECTORS

Habitud: Costum, disposició adquirida per la repetició d'un mateix acte [...] Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans (2a edició)

En el *Marc conceptual per a l'avaluació PISA 2009*¹ s'esmenta la implicació dels alumnes en la lectura com un dels factors que incideixen més en la millora de la seva competència lectora. Es correlaciona aquesta implicació amb:

- La possibilitat dels alumnes de triar les seves pròpies lectures (autonomia).
- El fet que els lectors implicats tenen gèneres o temes de lectura preferits.
- La possibilitat de parlar sobre les lectures que fan.

En diversos estudis recents s'ha demostrat que la competència lectora està fortament lligada amb les habilitats, les actituds, els interessos, els hàbits i els comportaments relacionats amb la lectura. Per exemple, a PISA 2000 es va observar que el vincle entre la competència lectora i la implicació en la lectura, que inclou actituds, interessos i pràctiques, era més gran que no pas el vincle entre la competència lectora i la situació socioeconòmica (OCDE, 2002). Altres estudis han demostrat que la implicació en la lectura té una influència més gran en el rendiment lector que no pas qualsevol altra variable diferencial (que no sigui el rendiment previ). (Guthrie i Wigfield, 2000)

Competència lectora: Marc conceptual per a l'avaluació PISA 2009 (Op.cit)

Les actituds que hom manifesta envers els llibres i la lectura no apareixen, ni es configuren, d'un dia per altre. Ben al contrari, es conformen amb el temps i a partir de les experiències en què la lectura i els llibres han estat protagonistes en els entorns familiar, social i escolar. La freqüència, la intensitat i el sentit amb què es visquin les activitats al voltant de la lectura aniran conformant les actituds lectores.

En la seva participació en experiències successives de lectura, els alumnes conformen, també, un element fonamental en l'orientació de l'actitud lectora: l'autoconcepte lector. Aquest s'anirà construint a partir de la percepció d'un mateix, en la qual es barregen les valoracions personals i la de les de les persones que l'alumne considera importants.

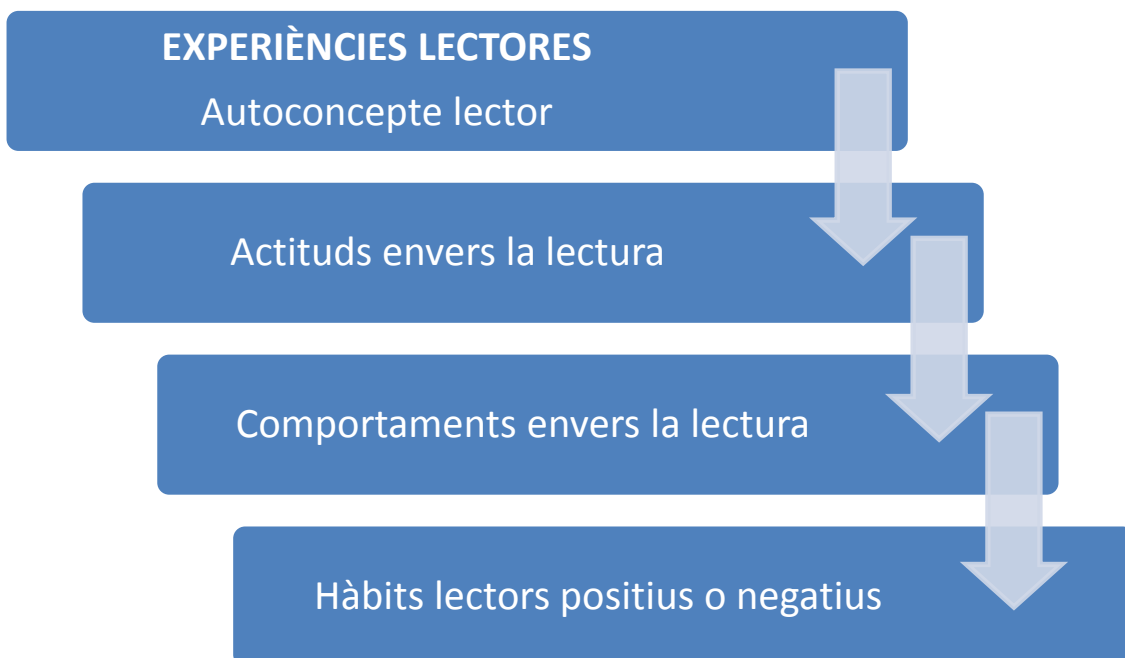
Les actituds ens predisposen, ens orienten l'actuació en un sentit o en un altre. Les actituds positives envers la lectura afavoriran comportaments favorables a la lectura; la repetició d'aquests comportaments ajudarà a configurar **l'hàbit**

¹GENERALITAT DE CATALUNYA. *Competència lectora: marc conceptual per a l'avaluació PISA 2009*.

[En línia]

<<http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Consell%20superior%20d'avalua/Pdf%20i%20altres/Static%20file/marc%20PISA%202009.pdf>> [Consulta: 10 de gener de 2014]

lector. Per part seva, les actituds negatives generaran comportaments de distanciament de la lectura i, per tant, hàbits lectors negatius, entenent per hàbit lector *la freqüència amb què es llegeix.*²

La realitat actual de les aules fa pensar que potser no tots els alumnes tenen les mateixes oportunitats d'estar en contacte amb els llibres. Molts d'ells probablement limiten el contacte amb la lectura a l'escola i a la lectura funcional relacionada amb els materials i treballs escolars de les diverses àrees. Els serà possible configurar alguna mena d'autoconcepte lector en aquestes circumstàncies? Com assenyala Colomer³ només la pràctica diària de la lectura permetrà formar-se una autoimatge de lector que aprèn a avaluar anticipadament els llibres, crear-se expectatives, arriscar-se a seleccionar, acostumar-se a abandonar un llibre que decep i a prendre en préstec aquells que resulten atractius. Una lectura diària, autònoma, seguida, silenciosa, de gratificació immediata i d'elecció lliure resulta imprescindible per desenvolupar la competència lectora, l'hàbit lector i, particularment, anirà configurant l'autoimatge de persona lectora.

2. EL MARC LEGAL

DECRET

181/2008, de 9 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil.

ÀREES

Comunicació i llenguatges

Continguts

² RINCÓN, A. *Competències lectores i èxit escolar*. Fundació Jaume Bofill (Informes breus, 37). [En línia] <<http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/569.pdf>> [Consulta: 15 de gener de 2014]

³ COLOMER, T. (2005). *Andar entre libros: la lectura literaria en la escuela*. Mèxic D.F.: Fondo de Cultura Económica. (col·l. «Espacios para la lectura»)

- Escolta i comprensió de narracions, contes, cançons, llegendes, poesies, endevinalles i dites, tradicionals i contemporànies, com a font de plaer i d'aprenentatge.
- Ús de llibres, també en format multimèdia, per imaginar, informar-se, divertir-se, estar bé.
- Iniciació als usos socials de la lectura i l'escriptura. Exploració de materials de l'entorn, com etiquetes, cartells, llibres i revistes, en suport de paper o digital, que contenen text escrit.
- Satisfacció per les descobertes i els progressos individuals i de grup en les habilitats lingüístiques i expressives.
- Utilització d'instruments tecnològics (TIC) i del llenguatge audiovisual com a mitjà de comunicació, per enregistrar, escoltar i parlar.
- Descoberta i coneixement progressius de les relacions entre el text oral i l'escrit.

3. EL TEMPS DE LECTURA A EDUCACIÓ INFANTIL

A educació infantil, no es regula un temps diari dedicat a la lectura i als llibres, com és el cas de primària. Per afavorir l'adquisició del gust per llegir, però, s'haurien de promoure activitats que posin en contacte infants amb llibres, lectures i adults que estimin els llibres i que creïn situacions agradables al voltant de la lectura. El temps de lectura, a les aules de parvulari, en el marc de les biblioteques d'aula, el podem dividir entre **temps per llegir i mirar llibres, i temps per parlar de llibres i de lectura.**⁴

3.1. Objectius

L'estona dedicada a la lectura i a la biblioteca d'aula, a educació infantil, podria tenir els següents objectius:

- Descobrir els llibres i manipular-los, fullejar-los, mirar-los i llegir-los.
- Configurar actituds positives envers la lectura i els llibres.
- Crear vincles afectius amb les històries que es llegeixen.
- Adquirir l'hàbit de dedicar una estona als llibres i la lectura.
- Escollir lliurement quins llibres vol llegir l'alumne, ajudant-se de les recomanacions que li fan companys i mestres.
- Escoltar amb interès el mestre quan llegeix en veu alta.
- Gaudir de l'estona que es comparteix al voltant de la lectura.
- Participar en les converses que es generen a partir de les lectures.

⁴ La proposta que fa el Departament d'Ensenyament pels trenta minuts de lectura a primària també es divideix en aquests dos grans tipus d'activitats.

4. LES BIBLIOTEQUES D'AULA

*Un dels indicadors que contribueix l'augment de l'hàbit lector és el nombre de llibres a la llar, i aquest aspecte presenta una relació força directa amb el nivell educatiu dels pares i amb l'habilitat lectora prèvia dels infants. Es considera que el nombre mínim de textos per establir que es té una biblioteca domèstica és de cent llibres. A Catalunya, un **10,4 %** de les llars pràcticament no en té cap (entre un i deu), i **només un 37,4%** de les famílies superen el mínim establert i en tenen més de cent (Gremi d'Editors de Catalunya, 2010).⁵*

Mireia Manresa. *L'univers lector adolescent: dels hàbits de lectura a la intervenció educativa*

Per tant, es fa imprescindible apropar els llibres a tots els alumnes, particularment a aquells que a casa seva no tenen l'oportunitat de llegir-ne: l'escola hauria d'afavorir la igualtat d'oportunitats. Caldria que a les aules hi hagués llibres disponibles i interessants i, per tant, no és suficient que n'hi hagi a la biblioteca del centre. Així doncs, el racó de la biblioteca, amb documents de diferents tipologies, hauria de ser present a totes les aules dels centres educatius.

Les biblioteques d'aula haurien de ser espais de documentació que fomentin tant el llegir per gust com el llegir per aprendre, i no haurien de limitar-se a ser només un "espai".

4.1. Espai

Com més visibilitat donem als llibres a l'aula, millor transmetrem que la lectura és important. Per tant, cal que les biblioteques d'aula ocupin un espai important a les classes, un espai acollidor, agradable, ben diferenciat, situat preferentment a la part contrària de la porta d'entrada més utilitzada de l'aula, i dissenyat prèviament per aprofitar-ne les possibilitats al màxim. En la mesura que sigui possible, els alumnes han de poder participar en la seva organització i funcionament, ja que d'aquesta manera s'implicaran, se la sentiran seva i s'estarà afavorint la creació dels hàbits lectors.

Alguns exemples de distribució de mobiliari:

Exemple A:

- 1 moble de tres prestatges: 2 de dipòsit de llibres i 1 d'expositor
- 4 cadires col·locades d'esquena als companys

Exemple B:

- 3 tauletes amb les potes lligades entre si amb cinta adhesiva: 2 de dipòsit de llibres i una d'expositor. Faldilla de dos pams de paper continu.
- 4 cadires col·locades d'esquena als companys.

⁵ MANRESA, M. *L'univers lector adolescent: dels hàbits de lectura a la intervenció educativa*. Barcelona: Rosa Sensat, 2013.

A aquestes edats és imprescindible que hi hagi expositors o contenidors de plàstic per als llibres, de manera que se'n vegin les cobertes a l'hora de triar, i els llibres puguin estar classificats (imaginació i coneixements).

També seria necessària una cartellera on els alumnes poguessin penjar, de manera voluntària, dibuixos i textos sobre els personatges i tot allò que els ha agradat, i fer-se recomanacions.

El cartell de la biblioteca no és menys important: és el que dóna entitat pròpia a aquest espai. Els infants haurien de poder participar, també, en la seva confecció, ajudant el mestre.

Imatge de <http://3.bp.blogspot.com/>

Per facilitar que els alumnes es facin seva la biblioteca de l'aula, seria bo que els nens i nenes de la classe participessin en el disseny i la instal·lació de la biblioteca d'aula.⁶

Hi hauria d'haver també un espai de lectura informal, amb coixins i catifa de *foam*.

Escola La Llacuna del Poblenou

⁶ <http://issuu.com/ananebreda/docs/bibliotecaula>

4.2. Fons

El fons de la biblioteca d'aula prové, normalment, de la biblioteca de l'escola, i s'hauria de poder variar periòdicament, en funció de les preferències dels alumnes i de les necessitats del moment. Això implica que els alumnes participin en la tria del fons.

Hi podem trobar diferents tipus de documents:

- Llibres d'imaginació i de coneixements: molts cops trobem que a les biblioteques d'aula només hi ha ficció, i cal tenir en compte que hi ha alumnes que prefereixen altres lectures. La proporció entre llibres d'imaginació i coneixements és important,⁷ a banda que hi hauria d'haver una quantitat suficient de llibres que permeti als alumnes poder escollir lliurement allò que volen llegir.
- Publicacions periòdiques: diaris i revistes (el *Tatano*, la revista de l'escola, revista municipal...) en un expositor.
- Fulletons i catàlegs en una safata.
- Dossiers de notícies: tant d'elaborades per ells, com les que porten a la classe per compartir-les.
- Materials de producció pròpia dels nens i les nenes: llibres d'endevinalles, contes, reculls de cançons...
-

Tots aquests materials haurien d'estar clarament diferenciats.

⁷ Recomanem la lectura de les orientacions que dona el document *Directrius i estàndards per a les biblioteques dels centres educatius de Catalunya*, elaborat pel Departament d'Ensenyament i el Col·legi de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya, pàg.35. [En línia] <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/38547944-4b4c-4f90-b364-ad81076f48fd/directrius_biblio_centres.pdf> [Consulta: 15 de maig de 2014]

Biblioteques d'aula (Escola Mare de Déu del Remei, Alcover)

4.3. Format bàsic d'una sessió de biblioteca d'aula a educació infantil

El temps dedicat a les biblioteques d'aula es podria repartir de la manera següent:

Temps per llegir i mirar llibres	Triar un llibre per llegir, per fullejar, per mirar, de manera autònoma, i un lloc còmode on fer-ho (vegeu l'apartat 3.4 dedicat a la lectura autònoma).
	Escoltar la lectura en veu alta del mestre.
Temps per parlar de la lectura	Parlar d'allò que ha llegit el mestre o bé del que han llegit els alumnes a l'estona de lectura autònoma i compartir-ho amb la resta dels companys (vegeu el model de la conversa literària i de les recomanacions i presentacions de llibres de l'apartat 6)

5. TEMPS PER LLEGIR I MIRAR LLIBRES

5.1. Model de lectura en veu alta

L'única i més important activitat per construir la comprensió i les habilitats essencials per a l'èxit en l'aprenentatge de la lectura sembla que és llegir en veu alta als infants.⁸

5.1.1 La lectura del mestre

El mestre és model de lectura per excel·lència, pel que fa tant a la prosòdia (llegir amb expressió, entonació correcta, adequació del ritme i fraseig) com per la importància que té el fet que els alumnes vegin llegir un adult. És probable que molts alumnes no gaudeixin d'aquest model lector fora de l'escola, per la qual cosa es fa imprescindible dedicar-hi temps dins de l'horari escolar. Altres arguments que justifiquen la lectura en veu alta del mestre:⁹

- Fa possible que nens i nenes gaudeixin de textos que estan fora de l'abast de les seves possibilitats lectores.
- Ensenya els alumnes que aprendre a llegir té sentit (per accedir als textos).
- Posa a la seva disposició un llenguatge ric i permet arribar a estructures lingüístiques diferents de les que fan servir normalment en el seu llenguatge (llenguatge literari).
- Ajuda tot el grup a compartir unes referències lectores comunes.

En els nivells que ens ocupen, la lectura del mestre es pot fer a partir de diversos materials:

- Els contes populars

Permeten fer la lectura de tot el conte en una mateixa sessió i, en ser coneguts pels infants, els ajuden a fer connexions i els motiven. Seria interessant fer-ne una classificació per nivells, ja que no tots necessiten les mateixes capacitats per ser compresos (la trama i els conceptes que s'hi relacionen poden representar major o menor dificultat).¹⁰

Caldrà assegurar la comprensió dels elements fonamentals de la història a través de la utilització de referents extralingüístics de tipus divers:

- Relacionats amb la manera d'explicar contes: el gest, l'entonació, la mirada, el to i el volum, la impostació de la veu...

⁸ International Reading Association i National Association for the Education of Young Children (1998). "Learning to Read and Write. Developmentally Appropriate Practices for Young Children." *The Reading Teacher*, vol. 52, 2, 193-216.

⁹ A partir de COLOMER, T. *Introducción a la literatura infantil y juvenil actual*. Madrid: Síntesis, 2010.

¹⁰ Anna Buñuel, Anna Gassó i Nathalie Pons en proposen una classificació al dossier *Atrapats pels llibres*, material del Departament d'Ensenyament. [En línia] <
http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/3119ac29-3721-4f42-940b-b6d8f81884c5/atrapats_pels_llibres.pdf> [Consulta: 8 d'abril de 2014]

- Relacionats amb els materials que utilitzem: si fem servir només el conte o utilitzem làmines, objectes, titelles...

La Biblioteca Infantil de Salt fa una recomanació de contes populars i clàssics de qualitat.¹¹

Alguns reculls de contes que tenim actualment al mercat i que són de qualitat:

- *Contes populars catalans*. Baula. (Adaptació de Ricard Bonmatí)
- *Contes Grimm, Andersen, Perrault*. Baula. (Adaptació de Pau Joan Hernández)
- HOHLER, F.; HEIDELBACH, N. *El gran llibre de contes per a nens*. Editorial Joventut.
- ATTWELL, M.L. *Contes d'anar a dormir*. Editorial Joventut.

Que el mestre llegeixi CADA DIA un conte als alumnes de parvulari representa molts contes al cap de l'any, i el coneixement de la llengua literària que adquiriran els alumnes els permetrà aprendre a llegir i a escriure amb molta més facilitat.

- Els àlbums

Per les seves característiques –la unió de text i il·lustració en un mateix artefacte de creació–, els àlbums són un recurs molt vàlid per a la lectura: el doble codi que utilitzen, visual i lingüístic, i el seu caràcter obert, permeten interpretar i compensar les llacunes de comprensió.

Pels seus formats es poden assimilar a un “obsequi” i conviden els alumnes a llegir i a escoltar de bon grat la lectura que els en fa el mestre.

¹¹ http://www.bibgirona.net/salt/contes_populars/guia.pdf

5.1.2. Llegir contes o explicar contes?

No és el mateix, per descomptat: cadascuna d'aquestes activitats té unes propietats i uns valors. I tot i que s'han de fer ambdues, s'hauria d'evitar barrejar-les en una mateixa activitat híbrida i sovint incomprendible per als infants.

Algunes diferències:

- Quan es llegeix un conte, l'oient entra en contacte amb un tipus de llenguatge que habitualment no utilitza: el llenguatge literari. Les descripcions, les expressions, el vocabulari, la sintaxi... són diferents dels que s'utilitzen quan s'explica el conte i, per tant, és una activitat molt rica des del punt de vista lingüístic.
- En llegir el conte mostrem als alumnes que la llengua escrita té un significat, que comunica.
- Quan s'explica el conte, amb o sense suport visual, el llenguatge és més planer i hi pot haver més connexió amb els alumnes.

Aspectes que cal tenir en compte a l'hora de llegir i explicar contes:¹²

- És molt important, tant quan el mestre explica un conte com quan el llegeix, el to de veu, la velocitat, les pauses i l'entonació. La impostació de la veu també fa un paper important en l'interès dels alumnes pel conte que els estan explicant i ajuda a comprendre'n l'argument.
- Caldria tenir en compte que tots els alumnes han de tenir una bona visibilitat de la persona que llegeix/explica el conte, ja que aquesta s'ajudarà de les imatges i del gest. La col·locació dels alumnes de manera que tots puguin veure el mestre, que s'hauria de situar a la seva altura, és imprescindible.
- Pel que fa a les imatges, hem de decidir abans quan les mostrarem, i explicar-ho als alumnes. Llegir i ensenyar la imatge alhora crea una situació incòmoda per a la persona que llegeix, a banda que no permet als alumnes imaginar allò que se'ls explica de viva veu. Llegir tot el conte i mostrar les imatges al final, o bé llegir cada pàgina i mostrar la imatge tot seguit poden ser bones opcions.

5.1.3. La lectura dels padrins

Un padrí o una padrina té la missió de protegir, ensenyar i acompanyar el seu fillol, que acostuma a sentir admiració pels seus padrins i padrines.

Els "padrins de lectura" també tenen aquesta important missió: acompanyar els seus fillols i filloles en l'aventura del llegir; introduir-los en el món màgic dels llibres, de les històries i de la fantasia, de les lletres i de la imaginació. Petits i

¹² Consultar dossier:

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics. *La lectura expressiva*. Material dels tallers AIL. [En línia] < http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/e038df67-e978-493b-bc9d-1a8a953d231f/4_lectura%20expressiva.pdf > [Consulta: 9 d'abril de 2014]

grans crearan uns llaços afectius importants, i això farà que l'acte de llegir sigui recordat, tant pels uns com pels altres, com un moment agradable i càlid.

Els padrins fan regals: no exigeixen res a canvi, s'accontenten de veure els seus fillols feliços. Aquests padrins de lectura també en fan, de regals: es preparen un conte, pensant en el seu fillol; se'l preparen amb interès i dedicació, un dies abans, per tal que en el moment important de la trobada els surti brodat.¹³

<p>Enhorabona, has escollit ser padrí/padrina de lectura, i això diu molt de tu: diu que t'interessen els llibres i que t'agrada compartir-los amb els altres.</p>	
<p>Estem segurs que gaudiràs molt d'aquesta activitat: veuràs com el teu fillol/fillola t'escolta quan li llegeixes, et fa preguntes del conte, i et dirà si li ha agradat o no.</p>	<p>Els padrins acostumen a fer regals als seus fillols i filloles. Per a ell/a, la teva lectura serà com un regal que li fas. Per això has de seleccionar amb cura un o dos contes que pensis que li puguin agradar, i prendre'ls uns dies a casa. Els pots llegir i preparar-ne la lectura expressiva: pots llegir-los als pares, als germans, davant del mirall... Procura no córrer massa, ni llegir massa flux. Pots fer-lo fixar en els dibuixos de la portada i els interiors, i preguntar-li de tant en tant "Què creus que passarà ara?" En acabar pregunta-li què li ha semblat el conte, de què li agraden més... i així tindràs una guia per al proper dia. No t'oblidis els llibres a casa el dia que feu "Padrins"! Segur que tots dos us ho passareu molt i molt bé.</p>
<p>Segur que et fas un munt de preguntes: ara t'explicarem com funciona l'activitat. Endavant, i bona lectura!</p>	

Exemple de fullet informatiu dels padrins de lectura, Escola Mare de Déu del Remei (Alcover)

5.2. La lectura autònoma

És aquell tipus de lectura en què el mateix alumne tria el llibre que vol llegir. La lectura autònoma *ajuda al progrés en les habilitats de lectura, la capacitat de concentració en la construcció de sentit del text i l'hàbit lector dels alumnes.*¹⁴

Els lectors experts som capaços de triar què volem llegir, perquè tenim la capacitat de crear-nos expectatives a partir dels títols i de les cobertes, coneixem les nostres preferències lectores, tenim autors preferits... i tot i això, si algun cop comencem un llibre i descobrim que no compleix les nostres expectatives, som capaços d'abandonar-lo i buscar-ne un altre. Sabem **buscar** a les prestatgeries de la llibreria i de la biblioteca i **escollir**.

Aquesta habilitat no és innata, s'ha d'aprendre; però per això s'ha de tenir l'oportunitat de poder triar el llibre, d'encertar-lo o bé d'equivocar-se i retornar-

¹³ Es pot trobar més informació sobre el funcionament d'aquesta activitat al dossier: *El gust per llegir a El i primària: l'animació a la lectura.*

¹⁴ DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *La lectura en un centre educatiu. Op. cit.*

lo. Això ajuda a conèixer-se a un mateix com a lector i a conformar les pròpies preferències lectores. Fullejar els llibres, observar les cobertes i després retornar el llibre al seu lloc, agafar un llibre, començar-lo i retornar-lo... són conductes habituals en els lectors que s'inicien en la lectura autònoma, i que no han de preocupar; el mestre, en aquests casos, pot tenir el paper d'orientador: aquell alumne que no troba mai un llibre que li agrada, que només fulleja, potser necessita alguna orientació, l'ajuda d'un lector expert per descobrir què li pot agradar llegir. Cal saber esperar i donar temps, però.

Aprendre a escollir el llibre que es vol llegir no és una tasca senzilla, i demana que hi hagi:

- a) Un fons de biblioteca d'aula suficient i adequat.
- b) Unes orientacions per part del mestre (presentacions i recomanacions de llibres).

5.3. El model de lectura silenciosa del mestre

S'ha esmentat en diverses ocasions la importància que tenen els models lectors per a la formació d'hàbits lectors. El fet de veure que les persones que per a l'alumne són importants també llegeixen afavoreix actituds positives envers la lectura.

Hi haurà alumnes que a casa seva disposaran d'aquests models adults de lectura; d'altres, en canvi, no els tindran tan sovint. L'escola, un cop més, hauria d'actuar com a compensadora de desigualtats i oferir a tots els alumnes les mateixes oportunitats.

Què pot fer el mestre, mentre els alumnes llegeixen en el temps de lectura autònoma? Doncs hauria d'oferir un bon model i, per tant, llegir, com els seus alumnes. I no cal que siguin llibres de la biblioteca d'aula, d'infant, sinó que pot ser un llibre "d'adult". D'aquesta manera transmetrà als alumnes una realitat: que els adults també llegim. I, fins i tot, el seu llibre pot ocupar un lloc especial a la biblioteca d'aula, amb un cartell que posi "el llibre del mestre".

6. EL TEMPS PER PARLAR DE LA LECTURA

En el temps destinat a la biblioteca d'aula s'hauria de preveure una estona per parlar del que es llegeix. A educació infantil en aquest temps es podrien dur a terme dos tipus diferents d'activitats:

- a) Les recomanacions i les presentacions de llibres.
- b) La conversa literària, que pot ser la conseqüència natural d'haver compartit un text a partir de la lectura expressiva del mestre.

6.1. Presentacions i recomanacions de llibres

Un dels factors que afavoreixen el gust per llegir són les interaccions orals al voltant de la lectura. El fet de poder compartir els llibres que s'han llegit ajuda a crear vincles al voltant de la lectura.

Recomanar un llibre a un altre lector no és una tasca senzilla, ja que una recomanació no consisteix a dir només si li ha agradat o l'ha trobat bonic, darrere hi ha d'haver tota una argumentació que justifiqui l'opinió. Per tant, en aquest cicle aquesta activitat quedaria molt relegada al mestre, però s'hi poden afegir aquells alumnes que s'hi vegin amb cor, sempre de manera voluntària i amb el suport de l'adult.

El paper del docent com a model és imprescindible: abans de demanar que els alumnes facin una presentació o una recomanació de lectures als companys, cal que el mateix mestre n'hagi fet moltes davant d'ells, que ofereixi un bon model de pràctica. Un exemple: quan es va a la biblioteca a buscar llibres per a la biblioteca d'aula, un cop els tenim a la classe, el mestre pot anar-los presentant, en dies successius: mostrar-ne les cobertes, explicar de què tracten i qui els ha escrit i il·lustrat, de quina editorial i col·lecció són...

Les recomanacions, en canvi, són més subjectives, ja que demanen més implicació: explicar per què recomanes aquell llibre, què t'ha fet pensar que els pot agradar, què t'ha fet sentir...

Escola Olga Xirinacs (Tarragona)

6.2. La conversa literària

Presentem la proposta d' Aidan Chambers. En el seu llibre *Dime*¹⁵ planteja un tipus de conversa literària especial, en què el més important són les interaccions dels alumnes; en què el docent només formula preguntes en el moment adequat, preguntes que permetin aprofundir més en el contingut i l'impacte personal de la lectura, preguntes que suggereixin altres visions més àmplies o diferents, o que focalitzin l'atenció en detalls que, potser, havien passat desapercebuts: una manera de formular una certa mena de preguntes

¹⁵ CHAMBERS, A. *Dime*. . Mèxic D.F.: Fondo de Cultura Económica, 2007. («Espacios para la lectura»)

que cada docent pot adaptar en funció de les lectures i de la trajectòria de la conversa.

Chambers proposa un seguit de preguntes que ajudaran a jalonar la conversa per arribar a aconseguir l'objectiu principal: parlar bé del que s'ha llegit.

L'autor proposa que es parteixi de tres tipus diferents de preguntes, que el docent s'ha d'haver preparat prèviament, en funció de cada lectura. No es tractaria però de formular-les totes, sinó d'anar-les plantejant en funció de la conversa, sense patir per si no es formulen totes.

Les **preguntes bàsiques** són les relacionades amb si els ha agradat o no el llibre, si hi ha alguna cosa que els hagi desconcertat i també aquelles dirigides a buscar connexions.

Seguidament, Chambers proposa continuar amb les preguntes que ell anomena **preguntes generals** i que proporcionen comparacions i aporten idees, informacions i opinions que donen suport a la comprensió, i acabar amb les **preguntes especials**, que són aquelles que dirigeixen la conversa fins al descobriment de peculiaritats del llibre que encara no han sorgit.

PREGUNTES BÀSIQUES: relacionades amb si els ha agradat o no, si hi ha alguna cosa que els hagi desconcertat i també aquelles dirigides a buscar connexions amb la pròpia experiència personal o amb d'altres obres que hagi llegit.

- Hi ha alguna cosa que t'hagi agradat d'aquest llibre? Alguna cosa que no t'hagi agradat?
- Hi ha alguna cosa que t'hagi cridat especialment l'atenció?
- Alguna part t'ha avorrit?
- Te n'has saltat alguna part? Quina part i què t'ha fet saltar-te-la?
- Hi ha alguna cosa que t'hagi desconcertat?
- Alguna cosa l'has trobada estranya?
- Alguna cosa t'ha agafat per sorpresa?

PREGUNTES GENERALS: proporcionen comparacions i aporten idees, informacions i opinions que donen suport a la comprensió.

- La primera vegada que vas veure el llibre, abans de llegir-lo, quina mena de llibre vas pensar que seria? Què t'ho va fer pensar?
- Ara que ja l'has llegit, és el que t'esperaves?
- Has llegit altres llibres com aquest? En què s'assemblen? En què es diferencien?
- Havies llegit aquest llibre abans? Si és així, aquesta vegada ha estat diferent? T'ha agradat més, menys? El recomanaries a una altra persona?
- Has llegit paraules, frases... que t'agradessin?
- Si l'autor et preguntés què es pot fer per millorar el llibre, què li diries?
- Hi ha alguna cosa que passa al llibre que t'hagi passat a tu?
- Quines parts del llibre et semblen més connectades al món de la realitat?
- Quan llegies, veies la història passant a la teva imaginació? Quines escenes se t'han quedat més gravades a la ment?

- Quantes històries diferents pots trobar en aquesta història?
- Has llegit el llibre de pressa o a poc a poc? T'agradaria tornar a llegir-lo?
- Què diries als teus amics, d'aquest llibre? Coneixes algú a qui li agradaria especialment aquesta història?
- Algun company o companya ha dit alguna cosa que t'hagi fet canviar alguna opinió sobre el llibre? O que t'hagi ajudat a entendre'l millor?
- Què és per a tu el més important del llibre?
- Algú sap alguna cosa sobre l'autor?, sobre com va escriure la història? On? Quan?...

PREGUNTES ESPECIALS: dirigeixen la conversa fins al descobriment de peculiaritats que encara no hagin sorgit.

- En quant de temps ha passat la història? Hi ha parts de la història que succeeixen en molt de temps però s'expliquen amb rapidesa, i d'altres que passen de pressa però fent servir més temps per explicar-les?
- On transcorre, la història? Hauria pogut passar de la mateixa manera en un altre indret? El lloc és interessant per a tu?
- Quins personatges t'han semblat més interessants?
- Quin personatge no t'ha agradat? Algun personatge et fa pensar en alguna persona coneguda per tu?
- Qui narra la història? Què creus que pensa sobre els personatges?

El paper del docent és el de moderador de la conversa. Com a moderador té unes tasques marcades: donar la paraula, formular preguntes que incitin a la reflexió i no donar el seu punt de vista sobre la història fins que la conversa ja estigui avançada, per no influir en la visió dels alumnes. Aquesta situació, que pot causar un cert respecte en el docent, pot millorar:

a) coneixent molt bé el llibre/àlbum de què es parlarà,

b) havent preparat una selecció de preguntes per anar guiant la conversa literària.

[...] no s'han de formular totes les preguntes que s'han preparat prèviament: es tracta només de tenir-les preparades i anar-les formulant en funció dels girs que es produeixen en la conversa.¹⁶

Es recomana també crear un ambient adequat perquè cada membre del grup pugui expressar lliurement el que pensa i que el que diu sigui acollit de manera positiva per part tant del mestre com dels companys i companyes.¹⁷

¹⁶ BADIA, M. ; LLADÓ, C. *Els il·lustrats: una descoberta, diverses veus*. [En línia]. GENERALITAT DE CATALUNYA.

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. 2013. <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/8a244715-1333-4a23-adcc-735622e229f8/albums_illustrat.pdf> [Consulta: 9 d'octubre de 2013]

¹⁷ Consultar dossier:

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. Servei d'Immersió i Acolliment lingüístics. *Parlem de llibres*. [En línia] <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0cd6b76d-e73a-4c33-8f30-b19c4e501e7a/9_parlem_de_llibres.pdf>

7. ALTRES ACTIVITATS QUE ES PODEN DESENVOLUPAR EN EL MARC DE LA BIBLIOTECA D'AULA

- **Carnet de lector:** cada alumne pot tenir un carnet d'usuari de la biblioteca, amb la seva fotografia, nom i cognoms. Aquest carnet, que es pot utilitzar per fer el préstec de l'aula, dóna seriositat a la utilització dels llibres.
- **Els 5+ del mes:** els cinc llibres que han agradat més als alumnes durant aquell més passen a un lloc destacat de la cartellera. Aquests llibres es poden escollir a partir de la consulta dels registres de préstec que fan els alumnes. A mesura que els alumnes van llegint, poden anar col·locant dins unes capses o en una cartellera targetes amb el títol del llibre en què indiquin si els ha agradat molt, força o poc. Després, un cop al mes, mirem quins són els llibres que han agradat més. I els cinc més votats, els pengem en un lloc especial.
- **El plafó dels personatges:** en un racó de la cartellera, podem col·locar il·lustracions i noms de personatges que van sortint en els contes.
- **Diferenciar els llibres d'imaginació dels de coneixement.** Convé organitzar la biblioteca d'aula a partir d'aquesta distinció.
- **Documentar un projecte** a partir dels materials que tenim a la biblioteca.

8. ACTIVITATS QUE IMPLIQUEN LES FAMÍLIES

Les famílies són els nostres companys de viatge en l'educació dels infants i necessitem que s'impliquin en la lectura.

En cap cas però això hauria de significar donar-los una feina extra a casa, fer-los ser la prolongació del mestre o de la mestra. Aquesta implicació sempre s'ha de donar per la via de la complicitat, afavorint bons models lectors, creant situacions agradables de lectura i col·laborant amb el centre, en la mesura del possible, en les activitats que proposa.

Les reunions de principi de curs¹⁸ són un bon moment per parlar de la lectura amb els pares, de com se'n fa l'aprenentatge i de què poden fer des de casa per afavorir que els seus fills i filles esdevinguin lectors i lectores en un futur. Els podem aconsellar que comparteixin amb els seus fills estones agradables al voltant de la lectura, que facin del llibre un objecte habitual a casa, que visitin llibreries i biblioteques...

Algunes propostes de col·laboració família-escola:¹⁹

- **El llibre belluguet:** a dins d'una maleta decorada adientment, un llibre viatja durant la setmana als domicilis de diferents alumnes. Podem iniciar

¹⁸ Recomanem que visiteu l'enllaç de l'excel·lent treball de Marta Roig:

<https://docs.google.com/a/xtec.cat/file/d/0B_4FAoNNt0osTVRKa2ZUaVpTUVNvZ2g5OHJndTdQdw/edit?pli=1>

¹⁹ Consulteu el dossier :

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. Servei d'Immersió i Acolliment Lingüístics. *Lectura i família*. Material dels tallers AIL.

l'activitat de préstec domiciliari d'aquesta manera. Dins de la maleta també hi hauria d'haver un full d'orientacions per a les famílies i una llibreteta on, si volen, poden anotar-hi alguna cosa (si els ha agradat, algun suggeriment...). S'estableix un torn de visites.

- **Les maletes viatgeres:** són maletes que els nens i nenes porten a casa durant uns dies i que contenen material divers per als infants i per a les famílies: un llibre de lectura, un conte amb CD, revistes infantils, revistes per a pares i mares, recomanacions de llibres per a infants i per a pares, una llibreta per fer comentaris i suggeriments sobre la maleta... Si a casa ens arriba la maleta viatgera, dediquem-hi temps, donem-hi importància i protagonisme, aprofitem els recurs.
- **Activitats presencials:** moltes escoles programen activitats en les quals l'alumne, acompanyat d'un familiar, ha d'explicar/llegir un conte a la classe (*El meu conte favorit, El protagonista de la setmana, El llibre viatger...*). En podeu consultar un exemple ben original, el projecte *Sofà de lectura*²⁰ de l'Escola Can Puig de Banyoles.
- **Quadern viatger:** algunes escoles tenen **llibretes-agendes de comunicació família-escola**. Normalment acostuma a ser un quadern que va de casa a l'escola, en el qual famílies i mestres/alumnes escriuen tot allò que volen comunicar. És una manera més de demostrar als alumnes que llegir i escriure són dues habilitats que necessiten per comunicar-se i per viure.

Quadern viatger de l'Escola L'Estel (Barcelona)

²⁰ [En línia] <<http://www.youtube.com/watch?v=ae2D5F0HDh4#t=268>> [Consulta: 11 de novembre de 2013]

- **Recomanacions periòdiques de llibres:** amb l'objectiu d'anar introduint i consolidant el concepte del llibre com a regal interessant. Són moltes les famílies que encara no consideren que un llibre sigui un regal adient per formar part de les celebracions habituals: Nadal, Reis, aniversaris... Des de la biblioteca de l'aula o de l'escola podem contribuir a invertir aquesta valoració dels llibres:
 - A través de circulars, cartells o de la revista escolar
 - Per Nadal, per Sant Jordi i final de curs
 - Caldrà evitar la tramesa de llistes massa llargues
 - Podem treure la informació de diversos materials que ens arriben a l'escola: la revista *Faristol*, la revista *Escola catalana* i fulletons trimestrals del Seminari de Literatura infantil i juvenil de Rosa Sensat («Quins llibres han de llegir els nens»).

- **Presentacions periòdiques i regulars de llibres.** La presentació de llibres i de col·leccions adequades a les diverses edats dels alumnes podria ser un dels punts de l'ordre del dia de les reunions de pares i mares que els tutors desenvolupen al llarg del curs. Caldria distribuir a les famílies un recordatori imprès dels materials presentats amb els següents components:
 - Un petit text justificatiu de la importància de la lectura a casa (5 o 6 línies).
 - Una selecció de tres o quatre títols per a cadascun dels cicles.
 - La descripció de dues o tres col·leccions seleccionades (també n'hi hauria d'haver de llibres de coneixements).

- **Préstec bibliotecari.** Adreçat a les famílies. El préstec pot acompanyar-se de fitxes-guió que orientin la situació de lectura que caldria desenvolupar a casa: lloc, moment del dia, tipus de diàleg, preguntes que es podrien fer.
- **Orientacions de lectura a casa.** Serà bo argumentar la importància formativa de la lectura de contes als infants i, així mateix, el potencial de les lectures compartides entre pares/mares i fills/es.
- **Explicar contes.** Es poden organitzar trobades amb les famílies per presentar-los diverses orientacions relacionades amb l'explicació de contes: fórmules d'inici i d'acabament, tipus de contes, ritme, onomatopeies, velocitat, pauses, etc.

9. BIBLIOGRAFIA

- BADIA, M.; LLADÓ, C. *Els il·lustrats: una descoberta, diverses veus*. [En línia]. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. GENERALITAT DE CATALUNYA, 2013. <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/8a244715-1333-4a23-adcc-735622e229f8/albums_illustrat.pdf> [Consulta: 9 d'octubre de 2013]
- BUÑUEL, A.; GASSÓ, A.; PONS, N. *Atrapats pels llibres*. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT.
- [En línia] <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/3119ac29-3721-4f42-940b-b6d8f81884c5/atrapats_pels_llibres.pdf> [Consulta: 8 d'abril de 2014]
- CHAMBERS, A. *Dime*. . México: Fondo de Cultura Económica, 2007. (Espacios para la lectura)
- COLOMER, T. *Andar entre libros: la lectura literaria en la escuela*. Mèxic D.F.: Fondo de Cultura Económica. («Espacios para la lectura»), 2005.
- COLOMER, T. *Introducción a la literatura infantil y juvenil actual*. Madrid: Síntesis, 2010.
- CONDEMARIN, M. *Programa de lectura silenciosa sostenida*. Santiago de Chile: Editorial Andrés Bello, 1991 (3a ed.).
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic*, 2013. [En línia] <http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Departament/Publicacions/Col_leccions/Competencies_basiques/competencies_llengua_primaria.pdf> [Consulta: 24 de març de 2014]
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *La lectura en un centre educatiu*, 2013. [En línia] <http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Departament/Publicacions/Monografies/Lectura/La_lectura_en_un_centre_educatiu.pdf> [Consulta: 9 d'abril de 2014]
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics. *La lectura expressiva*. Material dels tallers AIL. [En línia] <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/e038df67-e978-493b-bc9d-1a8a953d231f/4_lectura%20expressiva.pdf> [Consulta: 9 d'abril de 2014]
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics. *Lectura i família*. Material dels tallers AIL.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics. *Parlem de llibres*. Material dels tallers AIL.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics. *Presentació i recomanació de llibres*. Material dels tallers AIL.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. *Competència lectora: marc conceptual per a l'avaluació PISA 2009*. [En línia] <<http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Consell%20superior%20d'avalua/Pdf%20i%20altres/Static%20file/marc%20PISA%202009.pdf>> [Consulta: 10 de gener de 2014]
- INTERNATIONAL READING ASSOCIATION I NATIONAL ASSOCIATION FOR THE EDUCATION OF YOUNG CHILDREN (1998): "Learning to Read and Write. Developmentally Appropriate Practices for Young Children", *The Reading Teacher*, vol. 52, 2, 193-216.
- RINCÓN, A. *Competències lectores i èxit escolar*. Fundació Jaume Bofill («Informes breus», 37). [En línia] <<http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/569.pdf>> [Consulta: 15 de gener de 2014]

L'Impuls de la lectura

Col·lecció de dossiers didàctics derivats de la formació sobre **el Gust per llegir**.

Accessibles des de:

<http://www.xtec.cat/web/projectes/lectura/impulslectura/materialsformacio/gustperllegir>

Títols:

1. Atrapats pels llibres
2. El gust per llegir a Educació Infantil i a Primària
3. El temps de lectura a educació infantil
4. El temps de lectura a primària